



## Remissvar

Datum för beslut  
2023-12-20

Beteckning  
GD-beslut 64/2023  
Dnr SBU 2023/1130

Er beteckning  
S2023/02643

Till  
Regeringskansliet  
Socialdepartementet

## **Remissvar för *En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring – för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet***

### Bakgrund

Staten beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet lämna synpunkter på utredningen *En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring – för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet* (S2023/02643).

Utredningen har i uppdrag att göra en översyn av arbetsskadeförsäkringen. Syftet är att säkerställa arbetsskadeförsäkringens funktion när det gäller att ge ekonomisk trygghet vid inkomstförlust på grund av arbetsskada. Den har också haft särskilt fokus på jämställdhetsaspekter med syfte att säkerställa att kvinnor och män ges ett likvärdigt skydd. I utredningen har man även beaktat tidigare utredningar och underlag.

SBU har i uppdrag att systematiskt sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom. Syftet med SBU:s utvärderingar är bedöma vetenskapliga studier som kan ligga till grund för att hävda samband mellan faktorer i arbetsmiljön och uppkomst av besvär och sjukdomar. Vi har därför med särskilt intresse läst utredningens bedömning om myndighetens underlag till Försäkringskassan och förslaget om ett fristående arbetsskaderåd som hanterar de frågor där det idag saknas tillräckligt med vetenskapliga studier. SBU:s remissvar är begränsat till kapitel 10 – *Arbetsskadeprövningens behov av kunskapssammanställningar*.

### Synpunkter från SBU

#### **Synpunkter på förslag om införande av ett fristående arbetsskaderåd**

*Förslag att införa ett fristående arbetsskaderåd för att sammanställa väl utbredda uppfattningar i de fall där det saknas vetenskapligt underlag (kapitel 10).* SBU tillstyrker förslaget om ett fristående råd vars syfte är att sammanställa väl utbredda uppfattningar för frågor där det saknas vetenskapligt stöd för att påvisa ett samband mellan arbetsmiljö och uppkomst av sjukdom eller besvär.

Utifrån SBU:s erfarenhet av att utvärdera samband inom arbetsskadeområdet är det vetenskapliga underlaget ofta inte tillräckligt stort eller nyanserat för att värdera

sambandens styrka eller risken vid olika exponeringsnivåer. Dessutom är det sällan möjligt att värdera skillnader i samband för specifika grupper, liksom bedöma skillnader för kvinnor respektive män. SBU ser därför positivt på att ett arbetsskaderåd kan ta vid där sammanställd kunskap på gruppnivå inte ger tillräcklig vägledning för bedömning av arbetsskador. SBU understryker dock vikten att rådets arbete med att sammanställa väl utbredda uppfattningar för frågor där det saknas vetenskapligt stöd är skilt från arbetet med att sammanställa vetenskaplig kunskap.

*Utredningen föreslår (avsnitt 10.5) att rådet ska starta som en kommitté enligt kommittéförordningen och uppdraget ska följas upp. Vidare att ledamöterna ska utses av regeringen och vikten av att personer med olika specialistkunskaper och representanter från centrala myndigheter ska ingå. Arbetsskadeområdet är stort och mångfacetterat. SBU tillstyrker därför utredningens förslag om att relevant expertkunskap bör kunna hämtas från olika professioner. SBU ser även ett behov av att rådet har en förankring i forskarsamhället. Det är oklart hur sammansättningen av rådets fasta ledamöter ska utformas för att återspegla de olika uppfattningar och specialistkunskaper som finns inom berörda professioner, samtidigt som den ämnesmässiga bredden och djupa sakkunskap som fordras för bedömningar inom rådets ansvarsområde finns representerad. Det kan därför finnas anledning att överväga mer tillfälliga beredningsgrupper för att tillgodose behovet av sakkunskap om och olika perspektiv på de frågor som rådet har att behandla.*

*Utredningen föreslår att rådet själva ska avgöra vilka samband mellan arbetsmiljöfaktorer och besvär som är i behov av sammanställning av väl utbredd uppfattningen bland professionen (avsnitt 10.5.3). Vidare ska rådet presentera översikter över kunskapssammanställningar. SBU tillstyrker med utredningens förslag att rådet bör identifiera och avgöra vilka samband mellan arbetsmiljöfaktorer och besvär som är i behov av en sådan sammanställning. Vidare att kartläggningar av befintliga kunskapssammanställningar kan vara ett stöd i rådets process med att identifiera sådana områden.*

SBU avstyrker utredningens förslag om att rådet själva ska genomföra kartläggningar av kunskapssammanställningar som finns inom olika områden (avsnitt 10.5.3). Denna typ av översikter över kunskapssammanställningar är något som SBU redan gör inom bland annat rapporttypen *SBU Kartlägger*. Om rådet och SBU gör motsvarande typ av kartläggningar inom samma område riskerar det att leda till den typ av överlappande uppdrag som utredaren försöker undvika genom att inte ge kompletterande uppdrag till andra aktörer. SBU ser i stället en möjlighet att bidra med kartläggningar av kunskapssammanställningar, och att det vore mer effektivt om SBU tillförs medel för att ta fram underlag till rådets arbete. En förutsättning för ett sådant upplägg är ett nära samråd mellan SBU och rådet för att undvika dubbelarbete och överlappande utlåtanden utifrån olika kunskapsbas.

### **Synpunkter på avsnitt som berör SBU:s arbete**

*Utredningen anser att SBU även fortsättningsvis ska ha ansvar för att systematiskt sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom med syfte att dessa underlag ska användas vid bedömningar av arbetsskador enligt socialförsäkringsbalken (avsnitt 10.2). Vidare att det inte krävs ytterligare uppdrag till andra organ om att sammanställa vetenskapliga underlag som var förslag i tidigare utredningar (SOU 2015:21 och SOU 2017:25 överlappar) (avsnitt 10.2.1), då det skulle öka risk för överlapp och svåra avgränsningar till det redan existerande uppdraget till SBU. SBU tillstyrker utredningens bedömning att liknande uppdrag till fler aktörer skulle leda till svåra avgränsningar och en betydande risk för dubbelarbete. Sammantaget skulle arbetet med att sammanställa aktuell vetenskaplig kunskap inom området försvåras.*

*Utredningen bedömer att SBU:s kvalitetskrav är en lämplig utgångspunkt för arbetsskadeprövningarna (avsnitt 10.2.2). Som utredningen beskriver så belyser SBU:s rapporter samband mellan arbete och ökad risk för sjukdom, utan att sambandet nödvändigtvis behöver vara belagt som ett orsakssamband. SBU instämmer i utredningens uppfattning om att detta är ett rimligt förhållningssätt, men tillägger att SBU:s sammanställningar i huvudsak omfattar epidemiologiska och kliniska studier. För att säkert belägga orsakssamband behöver man ofta se till forskning om verkningsmekanismer. I regel krävs då även forskning på en mer grundläggande nivå i form av experimentella och mekanistiskt inriktade studier, studier som i sig inte ger underlag för bedömning av samband på gruppnivå. Sett utifrån tillämpningen av underlagen och ovan beskrivna avgränsning är nuvarande förhållningssätt – att sambanden som beskrivs inte behöver vara kausala – väl avvägt.*

*Utredningen lyfter det goda samarbetet mellan SBU och Försäkringskassan. SBU instämmer med Försäkringskassans uppfattning att samarbete och dialogen mellan SBU och Försäkringskassan är mycket god. Samarbetet möjliggör att viktiga frågor i behov av utvärdering identifieras samt att SBU:s underlag blir ändamålsenliga för Försäkringskassans arbete. Samtidigt som båda parter är måna om att SBU:s utvärderingar tas fram oberoende av tillämpningen av arbetsskedeförsäkringen.*

*Utredningen rekommenderar att ISF ska få i uppdrag att granska uppdragen om att sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för sjukdom och Försäkringskassans hantering av arbetsskedeförsäkringens kunskapskrav (avsnitt 10.6). I utredningen lyfts behovet utifrån att ingen granskning har genomförts under de 10 år som SBU har haft uppdraget. Vilken del i uppdraget en sådan granskning skulle avse behöver tydliggöras eftersom utredaren också konstaterar att de nuvarande kunskapskraven är lämpliga som utgångspunkt för arbetsskadeprövningarna.*

---

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2023-12-20. Projektledare Martin Norman har varit föredragande. Samrådande har varit avdelningschef Jenny Odeberg.